

Virginia Henderson

Teorie základní ošetrovatelské péče

Předpoklady

- „ošetřovatelství je zakotveno v potřebách.“ (def. oše. dle Harmer, 1922)
- Péče o nemocné dle služebních předpisů je nedostačující a **ošetřovatelství by nemělo být podřízené medicíně**
- Mnohé základní potřeby nejsou v nemocnici uspokojované
- Cíl všech snah ZP - **získávání samostatnosti a nezávislosti P/K**

Hlavní jednotky

Cíl ošetřovatelství	Nezávislost P/K v uspokojování potřeb
P/K	Jedinec vyžadující pomoc při dosahování zdraví a nezávislosti nebo klidném umírání, duše a tělo jsou neoddělitelné P/K a jeho rodina tvoří celek
Role sestry	Udržovat nebo navracet nezávislost P/K při uspokojování vlastních potřeb
Zdroj potíží	Nedostatek síly, vůle, vědomostí
Ohnisko zásahu	Deficit, kt. je zdrojem potíží P/K
Způsob zásahu	Činnosti nahrazující, doplňující, podporující nebo zvyšující sílu, vůli, vědomosti
Důsledky	Zvýšení rozsahu nezávislosti při uspokojování potřeb nebo klidná smrt

Metaparadigmatické koncepce dle Henderson

Osoba

nezávislá celistvá bytost, tvořená
4 základními složkami
(Biologickou, Psychickou, Sociální,
Spirituální),
kt. zahrnují 14 elementárních potřeb,
potřeby jedince uspokojuje individuálním
způsobem.

Prostředí

nedefinuje
vnímá ho jako životní prostředí – soubor
všech vnějších podmínek a vlivů, kt.
působí na život a vývoj jedince

Ošetřovatelství

proces řešení problémů P/K prostřednictvím
poskytované pomoci.
Hl. cíl: udržet jedince soběstačného, nezávislého
na svém okolí tak, aby byl schopný hodnotně žít.
V situacích, kdy vlastní potenciál jedince nestačí,
nahrazuje úbytek soběstačnosti P/K sestru vhodnou
oše. péčí

Zdraví

nedefinuje,
zdraví ztotožňuje se soběstačností, samostatností
a nezávislostí jedince.
Vnímá jako schopnost jedince plnit bez pomoci
14 zákl. potřeb

Koncepce teorie

Základní potřeby jsou tvořeny 4 základními složkami (B, P, S, S), které jsou souhrnem 14 elementárních potřeb

1.	Normální dýchání
2.	Dostatečný příjem potravy a tekutin
3.	Vylučování
4.	Pohyb a udržování vhodné polohy
5.	Spánek a odpočinek
6.	Vhodné oblečení, oblékání a svlékání
7.	Udržování fyziologické tělesné teploty
8.	Udržování upravenosti a čistoty těla
9.	Odstraňování rizik z životního prostředí a zabraňování vzniku poškození sebe a druhých
10.	Komunikace s jinými osobami, vyjadřování emocí, potřeb, obav, názorů
11.	Vyznání vlastní víry
12.	Smysluplná práce
13.	Hry nebo účast na různých formách odpočinku a rekreace
14.	Učení, objevování nového, zvědavost, kt. vede k normálnímu vývoji a zdraví a využívání dostupných zdravotnických zařízení

Potřeby:
jsou vlastní všem lidem,
saturace různými způsoby života
Zákl. potřeby existují bez ohledu
na Dr. Dg., nechtě je jakkoliv
ovlivňuje

kultura individualita věk emoce schopnosti

ZÁKLADNÍ POTŘEBY

1. normální dýchání
2. dostatečný příjem potravy a tekutin
3. vylučování
4. pohyb a udržování vhodné polohy
5. spánek a odpočinek
6. vhodný oděv, oblékání a svlékání
7. udržování fyziologické tělesné teploty
8. udržování upravenosti a čistoty těla
9. odstraňování rizik z životního prostředí a zabraňování vzniku poškození sebe i druhých
10. komunikace s ostatními osobami, vyjadřování emocí, potřeb, obav, názorů
11. vyznávání vlastní víry
12. smysluplná práce
13. hry nebo účast na různých formách odpočinku a rekreace
14. učení, objevování nového, zvědavost vedoucí k normálnímu vývoji a zdraví a využívání dostupných zdravotnických zařízení

síla vůle vědomosti

Biologické (1-9)

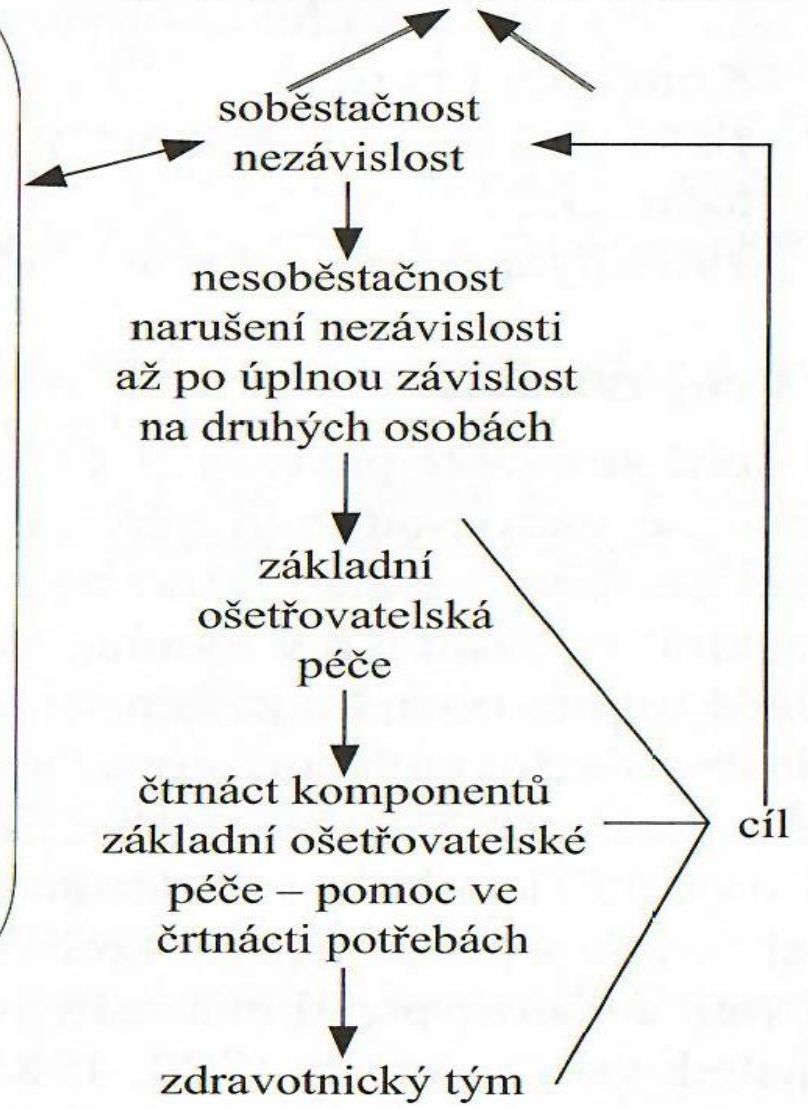
Psychické (10 a 14)

Spirituální

Sociální (12-13)

Psychické (10 a 14)

PLNOHODNOTNÝ ŽIVOT

Základní oše. péče

- **problémy se saturací** zákl. potřeb se mohou objevit v některých **životních obdobích** (dětství, těhotenství, stáří...) nebo vznikají v **průběhu nemoci** → jedinec potřebuje pomoc druhé osoby při saturaci svých potřeb = **OŠETŘOVATELSTVÍ** (cíl: co nejrychleji obnovit nezávislost P/K)
- **Zákl. oše. péče:**
  - = péče, kt. vyžaduje jakákoliv osoba bez ohledu na Dr., Dg. a Th (i když dg. i Th ovlivňují plán i intervence sestry)
  - = odvozena od individuálních potřeb P/K
  - = ovlivněna **podmínkami** (věk, kultura, emocionální rovnováha, fyzické a psychické schopnosti P/K), **patologickým stavem** (symptomy a syndromy onemocnění – nedostatek O₂, šok, kóma...)
  - sestra musí tyto faktory vzít do úvahy – **dva pacienti se stejnými symptomy, se stejnou dg budou s ohledem na věk vyžadovat jinou péči**

14 komponentů základní oše. péče

- odvozeno od 14 komponentů základních potřeb jedince

1.	Normální dýchání	Pomoc P/K normálně dýchat
2.	Dostateční příjem potravy a tekutin	Pomoc P/K při příjmu potravy a tekutin
3.	vylučování	Pomoc P/K při vylučování
4.	Pohyb a udržování vhodné polohy	Pomoc P/K při udržování optimální polohy (chůze, sezení, ležení, změna polohy)
5.	Spánek a odpočinek	Pomoc P/K při spánku a odpočinku
6.	Vhodné oblečení, oblékání a svlékání	Pomoc P/K při výběru vhodného oděvu, při oblékání a svlékání
7.	Udržování fyziologické tělesné teploty	Pomoc P/K při udržování tělesné teploty ve fyziologickém rozmezí (oděv, prostředí)
8.	Udržování upravenosti a čistoty těla	Pomoc P/K při udržování tělesné čistoty, upravenosti a ochraně pokožky
9.	Odstraňování rizik z životního prostředí a zabraňování vzniku poškození sebe a druhých	Pomoc P/K vyvarovat se nebezpečí z okolí a předcházet zranění sebe i druhých
10.	Komunikace s jinými osobami, vyjadřování emocí, potřeb, obav, názorů	Pomoc P/K při komunikaci s ostatními, při vyjadřování potřeb, emocí, pocitů, obav
11.	Vyznání vlastní víry	Pomoc P/K při vyznání jeho víry
12.	Smysluplná práce	Pomoc P/K při práci a produktivní činnosti
13.	Hry nebo účast na různých formách odpočinku a rekreace	Pomoc P/K při odpočinkových a rekreačních aktivitách
14.	Učení, objevování nového, zvědavost, kt. vede k normálnímu vývoji a zdraví a využívání dostupných zdravotnických zařízení	Pomoc P/K při učení, při objevování, uspokojování zvědavosti (což vede k normálnímu vývoji a zdraví)

Sestra při saturaci potřeb asistuje, při úplné závislosti P/K rozhoduje a jedná za P/K

Fáze poskytování zákl. oše. péče

- **1. fáze** zjištění, ve kt. ze **14 oblastí zákl. potřeb** nemá P/K dostatek síly, vůle a/nebo vědomostí – sestra: určí oblast, kde P/K potřebuje pomoc → naplánuje intervence → realizuje intervence
- **2. fáze** (po poskytnutí adekvátní pomoci P/K) se projeví zlepšením narušeného zdraví či patologického stavu i zlepšením soběstačnosti P/K, **revize plánu péče** (musí se zde promítnout nastalé změny zdr. stavu P/K a jeho potřeb)
- **3. fáze** zaměření na **edukaci** P/K a jeho rodiny

Plán základní oše. péče

- **efektivní** oše. péče musí být plánovaná

Písemní plán

- dle potřeb P/K,
  - slouží pro celý zdr. tým, jako rozpis intervencí , kt. je potřeba vykonat
  - vytváří předpoklad pro jednotnost a kontinuitu poskytované péče
  - revize dle změn P/K
-
- plán je ve 14 oblastech ovlivněn věkem P/K, temperamentem, socio-kulturním postavením, tělesnými a duševními schopnostmi i patologickým stavem a symptomy
  - modifikace – 1 hod., denně, týdně jak se mění potřeby a rozsah soběstačnosti P/K
  - soulad s medicínským plánem Th

Definice funkce sestry dle Henderson

*„Jedinečnou funkcí sestry je **pomoc** (asistence) zdravému nebo nemocnému jedinci **vykonávat** činnosti **přispívající** k jeho zdraví nebo k uzdravení či klidné smrti, které by jedinec **vykonával sám**, bez pomoci, kdyby měl na to **dostatek sil, vůle a vědomostí**.*

A sestra vykonává tuto funkci tak, aby jedinec dosáhl nezávislosti co nejdříve.“

Vztahy při poskytování základní oš. péče

Sestra – P/K:

- Sestra jako **náhrada** za P/K – když je P/K nesoběstační, závislý na druhých osobách
- Sestra jako **pomocník** P/K – v situacích , kdy sestra pomáhá P/K v průběhu uzdravování obnovit soběstačnost a nezávislost
- Sestra jako **partner** P/K – na základě společného hodnocení potřeb formulují plán péče, jehož realizaci sestra usměrňuje.

Sestra – lékař:

- Vzájemná spolupráce, soulad oš. a terapeutického plánu

Sestra – zdravotnický tým

- Vzájemná pomoc v oš. plánu, cíl je P/K